

Onze vrienden de dieren

Voorganger: Ds. Jurjen Zeilstra
Regenboogkerk Hilversum

Schriftlezing Oude Testament: Prediker 3, 16-22

Tweede Schriftlezing: Psalm 84

Schriftlezing Evangelie: Matteüs 6, 25-34

Franciscus preekt voor de vogels,
Assisi Rivortorto, Harry Marinsky 1986

Inleiding

Wanneer Dierendag op zondag valt en ik mag voorganger zijn en we zijn nog niet begonnen aan het gemeenschappelijk thema, dan kan ik het niet laten en kom ik thuis bij Franciscus. Meer dan bij welke heilige ook, is het leven van Franciscus (1182 – 1226) rijk aan dierenverhalen. Dat is de reden dat sinds 1929 op de feestdag van deze heilige Werelddierendag wordt gevierd. In het bijzonder kinderen doen dan graag iets extra voor hun dier. Juist in onze tijd van uitstervende soorten en dreiging als het gaat om een veilige leefomgeving van dieren en de regelmatig slechte behandeling van dieren bestemd voor consumptie, een thema om ook in het geloof bij stil te staan.

Overdenking

Gemeente van Christus, mensen denken vaak heel wat van zichzelf. Zij hebben zich zelfs ingebeeld dat zij de baas zijn van de schepping, hoog verheven boven alle planten en dieren. En er zijn inderdaad bijbelteksten waarin God mensen aanstelt om over de andere levende wezens te heersen, tenminste zo is het vaak vertaald.¹ Maar vandaag hebben we iets heel anders gehoord. Als God aan mensen een heel bijzondere plaats geeft, is dat om goed voor de aarde en alles wat daarop leeft te zorgen als een tuin, om die te bewerken en erover te waken.² Dat is een kwestie van gerechtigheid. Het is Gods opdracht die maakt dat de mens een heel bijzondere positie heeft.

Mensen moeten niet vergeten dat zij zonder die opdracht eigenlijk niet anders zijn dan de dieren. Ze zijn in hun lichaam ten diepste even kwetsbaar en hun betekenis is van buitenaf gezien en gemeten op de eeuwigheid, echt niet groter of kleiner, wanneer je geen rekening zou houden met de opdracht rechtvaardig te zijn en elkaar en de schepping eerlijk te behandelen. Jullie begrijpen dat niet iedereen het stukje uit Prediker dat we net hebben gehoord erg kon waarderen. Ik heb het zelf in een kerk nog nooit horen lezen.

Maar het is, denk ik, heel belangrijk. Je wordt er bescheiden van. Wij allemaal samen worden er bescheiden van. Misschien is het wel eens goed dat de mensheid als geheel een beetje op z'n nummer wordt gezet. Denk eens wat beter na. Waar zijn jullie met z'n allen nu eigenlijk mee bezig? Respect voor de natuur betekent in iedere geval in onze tijd niet alles eruit willen halen om er zelf op korte termijn beter van te worden. Je kunt zoveel mooie dingen doen in die paar jaar dat je hier op aarde rond mag lopen. Er zijn zoveel prachtige bloemen, leuke dieren op de grond en prachtige vogels in de lucht. Geniet ervan, maar trek niet al teveel naar je toe. Wees bescheiden. Besef dat je een ademtichtje bent, op een eeuwigheid van miljarden jaren.

¹ Genesis 1, 26 en 28; Psalm 8,7 (NBG 1951).

² Genesis 2,15 (NBV 2004).

Daarbij helpt het ook om de tempel van God, of wat mij betreft de kerk, te zien als een huis, niet alleen voor mensen om te bidden en hun moeilijke vragen voor God neer te leggen, maar ook als een woning voor de vogels, voor die grijze musjes, die helemaal niet zo opvallen, maar die zo mooi kunnen tsjilpen net zo goed als de zwaluwen met hun schitterende staarten en zwierige vlucht. Dieren horen erbij in Gods goede schepping. Ben je wel eens in een land aan de middellandse zee geweest bij een oude tempel. Heel vaak zit daar zo'n kunstig in elkaar gevlochten nest aan de dakrand geplakt. Vogels hebben daar een veilig nest gebouwd, vastgeklemd aan de rand van het huis van de Here God, een prachtig gezicht. Vogels zijn vrij. Zij vliegen waarheen zij willen. Wat een mooi beeld! Zij maken hun nesten daar waar zij zich veilig voelen.

Voor Israël, het volk van God, was dit een voorbeeld, waar ze zichzelf graag in hebben herkend. Thuiskomen bij God, was in de tempel leren wat Gods gerechtigheid betekent. Daar gingen de vogels de gelovigen in voor. Zo ziet ook Franciscus van Assisi dat. Hij woonde lang geleden in Italië. Al heel jong beseftte hij dat op God vertrouwen voor hem betekende dat hij zich geen zorgen wilde maken over spullen en geld. Om dichterbij de natuur te komen, gaf Franciscus alles wat hij bezat aan zijn vader terug, zelfs zijn kleren. Dat vonden alle mensen toen heel raar en dat was het natuurlijk ook wel een beetje. Maar Franciscus kreeg er iets anders voor terug: Van hem wordt verteld dat hij met de dieren kon praten. Toen er eens een gevaarlijke wolf was waar iedereen bang voor was en die ze daarom dood wilden maken, ging Franciscus naar de wolf toe en vroeg hem waarom hij zo agressief was. 'Ik heb zo'n honger,' zei de wolf. 'Maar dat kunnen we oplossen,' zei Franciscus en zorgde dat de wolf te eten kreeg. Kijk, die mentaliteit, die aandacht hebben we nodig. De dag van Franciscus, 4 oktober, is de dag van de dieren.

Het is misschien niet precies zo letterlijk gebeurd, maar het verhaal laat wel zien dat je soms om een probleem op te lossen, eerst goed moet luisteren. Er wordt ook verteld dat Franciscus preken hield voor de vogels, die daar erg van genoten en helemaal niet bang waren. Maar ik denk dat het eigenlijk de vogels waren die preekten voor Franciscus. Ze preken nog steeds, ook voor ons, ook in coronatijd, als je het maar kunt verstaan.

Amen.

Uitzending en zegen

Gods zegen gaat met je mee. Blijf daarvoor open staan en let op de bloemen in het veld en de vogels in de lucht. Je zult zien, je zult het verstaan: God is goed, ook voor jou.

De genade van Jezus Christus,
de liefde van God,
de verbondenheid met de heilige Geest,
is met jullie allemaal.

